

ULUSLARARASI SEMPOZYUM 23-25 Kasım 2018 İSTANBUL

PEYGAMBERİMİZ VE GENÇLİK

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları/1679
İlmî Eserler/247

Yayın Yönetmeni
Dr. Fatih KURT

Yayın Koordinatörü
Bünyamin KAHRAMAN

Tashih
Alişan BAŞGÖNÜL

Grafik&Tasarım
Ali YÜCEER

Baskı Takip
Mustafa ÇOBAN

Baskı
İleri Basım Matbaacılık AŞ.
B. Evler Mahallesi F. Çakmak 2 Caddesi
Güzelşehir Sitesi 22 Villa No: 1 ANP/22
Büyüçekmece/İstanbul
Tel: 0212 454 35 10

Eser İnceleme Komisyonu Kararı: 25/09/2019/39

1. Baskı, İstanbul 2019
2019-34-Y-0003-1679
ISBN: 978-605-7730-54-1
Sertifika No: 12930

© Diyanet İşleri Başkanlığı

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı
Tel.: (0312) 295 72 93-94 Faks: (0312) 284 72 88
e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI GENÇLİK ÇALIŞMALARI: MEVCUT DURUM, BEKLENTİLER, İMKÂNLAR, RİSKLER VE ZORLUKLAR

Mustafa SOYKÖK⁶³

Giriş:

Dayanak ve Gerekçe

Anayasanın 136. maddesi Diyanet İşleri Başkanlığının “**milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinerek**” faaliyet yürüttüğünü ifade etmekte ve ilgili özel kanuna gönderme yapmaktadır. İlgili özel kanun, yani 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunda ise Başkanlığın görevleri “İslam Dininin inançları, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek” olarak özetlenmiştir.

Haddizatında tarih boyunca camiler, toplumsal huzur, barış ve maneviyatın vazgeçilemez unsurları olagelmışlerdir. Diyanet İşleri Başkanlığı, fedakâr görevlileri marifetiyle caminin temsil ettiği bu değerler ile toplumu cami dışında da buluşturma yükümlülüğü altındadır. **Milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi gerçekleştirmek ve toplumu din konusunda aydınlatmak, sadece cami ile sınırlandırılmayacak bir hizmet perspektifini gerekli kılmaktadır.** Bu amaçla Başkanlık, kuruluşundan bu yana, gönül dili ile toplumun farklı kesimlerine ulaşma duyarlılığına sahip olmuştur.

Elbette bu kesimlerin başında gençler gelmektedir. **Anayasanın 58. Maddesi gençliğin korunması vurgusunu taşır.** İlgili maddeye bakıldığında bu korumanın öncelikle birlik ve bütünlüğü hedef alan bir amaca matuf olduğu görülür ki bu, az önce zikrettiğimiz yine anayasanın 136. Maddesinde Diyanet İşleri Başkanlığına verilen görev ile örtüşmektedir. Ayrıca 58. maddenin devamında “Devlet, gençle-

63 Diyanet İşleri Uzmanı

ri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır” denilmektedir. Bunu gerçekleştirmenin en önemli aracının gençlere din ve maneviyat eğitimi ve rehberliği sunmak olduğu ise gayet ortadadır.

Manevi Danışmanlık ve Dini Rehberlik Bağlamında Diyanet Gençlik Çalışmaları

Gençlik ve Spor Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı gibi üç önemli kurumun gençlerle ilgili faaliyet yürütüyor olmasının yanında Diyanet İşleri Başkanlığının da gençlik çalışması yapıyor olmasının zeminini teşkil eden bir diğer husus Başkanlığın bu hizmeti “Manevi Danışmanlık ve Dini Rehberlik Hizmetleri” kapsamında gerçekleştiriyor oluşudur.

Kısaca MDR şeklinde ifade edilen bu alan batılı ülkelerde yüzyıllardır uygulanmakta olan kısmen “Pastoral (Religious) Care” ve çoğunlukla “Spiritual Care” hizmetinin bir benzeri olarak ortaya çıkmıştır. Batıda özellikle kilisenin önemli bir hizmet alanı olarak uygulandığının bilinmesine rağmen konu maalesef ideolojik saiklerle ele alınmakta, zaman zaman önyargılı olumsuz tepkilerle karşılaşmaktadır.

Başkanlığın gençlik çalışmaları ve manevi danışmanlık hizmetleri kapsamında yürüttüğü faaliyetleri hedef alan birkaç gazete haberini sizlerle paylaşmak isterim:

1- “Diyanet Artık Her Yeri İstiyor; faaliyeti din alanında olan kurum her alanda olmak için faaliyete geçti

Diyanet 2018’de bakanlıklardan belediyelere, emniyetten STK’lara, muhtarlardan apartman yöneticilerine kadar herkesle işbirliği yaparak vaiz gönderecek.”⁶⁴

64 11.1.2018 Tarihli Cumhuriyet Gazetesi.

Faaliyeti 'din' olan kurum her alanda olmak için harekete geçti

Diyanet artık her yeri istiyor

HEDEF TİM TOPLUM

LAİKLİĞE ve Medeni Kanun'a aykırı fetvaları ile gündemden düşmeyen Diyanet İşleri Başkanlığı, eğitim alanındaki etkinliğini daha da artırmayı hedefliyor. Kurum, 2018 yılında toplumun bütün kesimlerine dini ve din dışı her alanda eğitim vermenin hazırlıklarını yapıyor.

MÜFTÜLERE TALİMAT

DIYANET tarafından il müftülerine gönderilen yazıda geniş kitlelere dönük etkinlikler yapılması talep edildi. Müftüler bu "çalışmaları" yaparken bakanlıklar, Kredi Yurtlar Kurumu, belediyeler, Emniyet, muhtarlıklarla işbirliği yapacaklar.

>> OZAN ÇEPNELİ

FABRİKADA BİLE VAAZ

Diyanet 8 il müftüğüne yıllık çalışma programı gönderdi. Bu kapsamda müftüler, "Çocuk-cami buluşmaları, apartman sohbetleri, öğrenci yurtları programları, işyeri-fabrika sohbetleri, kahvehane ziyaretleri, a-

le okulu seminerleri, panel, ev sohbetleri, sabah namazı buluşmaları, köy sohbetleri, iftar programları, aile buluşmaları" düzenleyecek ve toplumsal hayatın her alanında kaçınılmaz bir vazife seferberliği oluşturulacak.

2- Diyanet Vites Yükseltti; Fakülte ve Okullara Temsilci ataması

Diyanetin gençliğe yönelik çalışmaları yönerge ile belirlendi. Diyanet personeline 'gençlerle düzenli iletişime geçin' talimatı verildi.⁶⁵

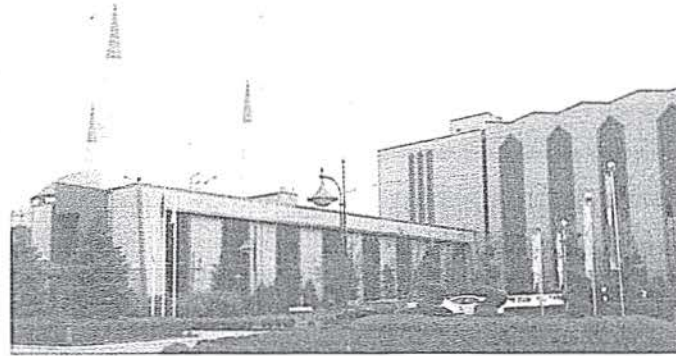
Diyanet'in gençliğe yönelik çalışmaları yönerge ile belirlendi. Diyanet personeline, "Gençlerle düzenli iletişime geçin. Üniversite, fakülte ve okullarda temsilci belirleyin" talimatı verildi

Mustafa Mert Bildiren

Diyanet İşleri Başkanlığı, "Toplumun bütün kesimlerine sunacak hizmetlere ilişkin usul ve esasların belirlenmesi" amacıyla hazırladığı, "Gençlik Çalışmalarının Yönergesi" yayımlandı. Gençlik ve Spor Bakanlığı ile imzalanan işbirliği protokolüne dayanılarak hazırlanan

DIYANET VİTES YÜKSELTTİ:

Fakülte ve okullara temsilci ataması

3- Diyanetten 4-6 Yaş Çocuklara İftar, Ağaç Yaşken Eğilirmiş;

Diyanet şimdi de çocuklara yönelik iftar programlarına başladı. Ankara'daki programda konuşan ERBAŞ, 'ağaç yaşken eğilir' dedi.⁶⁶

DIYANET'TEN 4-6 YAŞ ÇOCUKLARA İFTAR Ağaç yaşken eğilirmiş

Diyanet şimdi de çocuklara yönelik iftar programlarına başladı. Ankara'daki programda konuşan Erbaş, "Ağaç yaşken eğilir" dedi

Mustafa Mert Bildircin

Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) ihmal ettiği okulöncesi eğitimde yaşanan 'boşluğu' ilke genelindeki 2 bin 607 '4-6 Yaş Kuram Kursu' ile dolduran Diyanet İşleri Bakanlığı, kreş görünümünü Kuran kurslarını hızla

ken eğilir" diye konuştu.

'Çocuklar camilerin süsüdür'

Doktorların, "Çocuk yastaki kişilere oruç tutturulması çocuklar açısından ciddi sakıncalar doğurur" uyarısına karşın Diyanet'in "geleneksel" hale getirmeye çalıştığı çocuk iftar-

'Din eğitimi ihmal etmeyin'

Sayıları 2 bin 607'ye ulaşan 4-6 yaş Kuran kurslarıyla dini eğitimi çocuk yaşa kadar indiren Diyanet'in kurs sayısını daha da artıracakım ifade eden Erbaş, "Buna ihtiyacımız var. 'Ağaç yaşken eğilir' atasözümüzü aklımızdan çıkarmayalım" dedi. Ben olarak

Haber metinlerinin başlıkları bile içeriklerinin ne kadar zayıf ve önyargılı olduğunu gösteriyor.

Manevi danışmanlık ve rehberlik alanına dair akademik camianın özellikle din psikologlarının katkıları yadsınamaz. Konu bütün alanlarıyla hala önemli akademik katkılara ve pratik uygulamalarla geliştirilmeye muhtaç durumdadır.

66 6.6.2018 Tarihli Birgün Gazetesi.

Diyaret İşleri Başkanlığının alana katkısı ve kurumlararası işbirliğine verdiği önem ise her türlü takdirin üzerindedir. Başkanlık manevi danışmanlık ve rehberliğin bütün alanlarında özellikle de gençlik çalışmalarında gerçekleştirdiği faaliyetleri ilgili kurumlarla imzaladığı işbirliği protokollerine dayanarak yürütme çabasıdadır.

Özellikle Gençlik ve Spor Bakanlığı ile imzalanan protokoller Başkanlık gençlik çalışmalarına ivme kazandırmış ve kurumlararası işbirliğinin en güzel örnekleri sergilenmiştir.

Dile getirmemiz gereken diğer bir husus Diyanet İşleri Başkanlığınca; öğrenci yurtları, eğitim kurumları, gençlik merkezleri ve kampları, ceza infaz kurumları, sağlık kuruluşları, sosyal hizmet kurumları ve benzeri yerlerde paydaş kurumlarla uzun yıllara sari olarak işbirliği esasına göre yürütülen **Manevi Danışmanlık Hizmetlerinin Ulusal Meslek Standardının belirlenmesine yönelik Mesleki Yeterlilik Kurumu ile** 20.02.2018 tarihinde imzalanan işbirliği protokolüdür. Protokole istinaden Mesleki Yeterlilik Kurumu'nun moderatörlüğünde ve paydaş kurumların katkılarıyla **Manevi Danışman Ulusal Meslek Standardı** hazırlanmış ve sektördeki tüm paydaşların görüşüne sunulmuştur. Öneri ve taleplerin değerlendirilmesinden sonra Manevi Danışmanlık Ulusal Meslek Standardı resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girecektir.

Diyaret Gençlik Çalışmalarının Önemi ve Tarihsel Süreç

Gençliğin ve gençlere dair çalışmalar yapmanın önemine dair uzun tespitlerde bulunmanın bu tebliğin konusu olmadığını düşünüyorum. Ayrıca gençliği tanımlamak, belirli yaş aralıkları ile sınırlandırmak ta bu tebliğin konusu değildir. Haddizatında **Diyaret İşleri Başkanlığı gençlik çalışmalarını belli bir yaş aralığı ile sınırlandırma cihetine gitmemiştir.**

Ancak kısaca şunu ifade edebiliriz ki; gençlerini anlamayan, hayatı gençlerle anlamlı hale getirmeyen toplumlar, geleceğe umutla bakamazlar. Gençliğin bir tanımı yapılacaksa o tanımda gelecek, umut, ufuk ve heyecan mutlaka olmalıdır. Bütün gençlik çalışmaları gençlere hayal kurmayı ve hayallerinin peşine koşmayı öğretmelidir.

Yüce dinimiz İslam'ın insanlığın geleceğine ve dünyanın gidişatına dair söyleyeceği ne varsa, iyilik, güzellik, adalet, barış ve merhamet adına taşıyacağı hangi mesajlar varsa; bunları söyleyecek ve gerçekleştirecek olan ancak gençlerdir. Hz. Peygamber (sas) veda hutbesinde "burada bulunanlar bulunmayanlara bu söylediklerimi ulaştırınlar" buyurmuştur. Onun insanlığa hayat verecek solugunu, yaşadığımız çağın insanına ulaştırabilecek olanlar da gençlerdir.

Bu açıdan özellikle aşırı bireysellik ve yalnızlığın alabildiğine çoğaldığı “ben merkezli” böyle bir çağda, sadece imamların, Kur’an kursu öğreticilerinin, vaiz ve müftülerin değil vicdan sahibi herkesin gençlerle gönül dilini kullanarak iletişime geçmesi elzem hale gelmiştir. Buna “**Manevi Zorunluluk**” ismini verebiliriz. Gençlik çalışmaları aynı zamanda bu doğrultuda anne babaları harekete geçirmeye, toplumsal duyarlılıkları artırmaya yönelik olmalıdır.

Başkanlık gençlik çalışması yapmak zorundadır çünkü varoluş amacı, stratejik misyon ve vizyonunu ancak gençlik çalışmaları ile temin edebilir. Camiler hızla boşalmakta ve cami cemaati hızla yaşlanmaktadır. 17-25 Aralık süreci ve en son 15 Temmuz darbe teşebbüsünde görüldüğü gibi Diyanetin olmadığı, alana dair parametreler, güzel örneklikler ve denetim mekanizmaları kuramadığı yerlerde istismarcı, kötü niyetli insanlar ortaya çıkabilmektedir. Buna ben “**sosyolojik zorunluluk**” adını veriyorum.

Ayrıca Diyanet gençlik çalışmaları STK’lara da örnek olacak, gerektiğinde onlarla doğru kulvarda işbirliği zeminleri oluşturacak bir mahiyete evrilmek zorundadır. Çok da yakın örnekler olmayabilir ama faraza hac ve umre organizasyonlarından Diyanet İşleri Başkanlığının çekilmesinin vatandaşlarımız aleyhine kötü sonuçlar doğuracağı uzun yıllara dayalı tecrübelerle anlaşılmış bir durumdur. Aynı bunun gibi Diyanetin gençlik çalışmalarında yeterince olmaması da benzer sonuçlar doğurmuştur ve doğuracaktır.

Zaman zaman, Başkanlığın gençlik çalışmalarına 17-25 Aralık ve 15 Temmuz sonrası süreçte başladığı, çok geç kalındığı iddia edilir. Bu iyi niyetli bir eleştiridir. Belli oranda doğrudur, gençlik çalışmaları malum sürecin olumsuzluklarının gün yüzüne çıkmasından sonra ivme kazanmıştır ancak şimdi ortaya koyacağımız gerekçeler sebebiyle konu tamamen bu süreçle bağlantılı düşünülemez.

Pek çoğumuz zihin dünyamızda gönlümüze dokunmuş tatlı cami hatıraları ile yaşarız. Bu fedakâr hocalarımızın, Kur’an öğretmenlerimizin hakkı asla ödenemez. **Elbette aksi örneklerde vardır. Ancak güzel örnekler kötü örneklerden her zaman fazla olacaktır.**

Başkanlığın en temel ve yaygın gençlik çalışması yaz Kur’an kurslarıdır. Örneğin 2018 yaz döneminde 2 milyon 671 bin öğrenciye yaz Kur’an kurslarında hizmet verilmiştir. Yaz Kur’an kursları belli oranda “yaz okulu” formatına büründürülmelidir.

Yine Başkanlığımızın yeni bir hizmet alanı olarak ortaya çıkan 4-6 yaş Kur’an kurslarından 2017-2018 eğitim döneminde istifade eden öğrenci sayısı 128 bindir. 14-30 yaş aralığında ise Türkiye genelinde aktif olarak 386 bin 959 Kur’an kursu öğrencisi vardır.

İlk üniversite öğrenci evi 2012 yılında İstanbul'da açılmıştır. Kadıköy Hasan Paşa Camii İmam Hatibi hocamız ve en az onun kadar gayretli imam-hatip arkadaşlarımız üniversite gençlik çalışmalarını başlattılar. Bu çalışmalara kurumsal destek sağlamak ve ülke çapında yaygınlaştırmak amacıyla bir dizi görüşmeler gerçekleştirip raporlar takdim ettiler. Gelinen süreçte 2018 yılı itibariyle TDV şube barınma destek programı çerçevesinde 40 ilde açılan 450 öğrenci evinde 3000 öğrenci barınmaktadır. Yine 32 TDV Yükseköğrenim yurdunda toplam 7250 öğrenci barınmaktadır. Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali ERBAŞ, pek çok beyanatında 81 ilde TDV işbirliği ile öğrenci yurdu açmak istediklerini ifade etmiştir. Yine farklı bölgelerde pilot bir uygulama olarak Diyanet Okuma Salonları ve İlahiyat Akademi Programları gerçekleştirildi. Bu çalışmalar TDV işbirliği ile özellikle Gaziantep ilinde başarı ile devam ettirilmektedir.

2014 yılında Camiler ve Din Görevlileri Haftasının teması “Cami ve Gençlik” olarak belirlenmiş, hala daha devam etmekte olan sabah namazı buluşmaları, cami- gençlik buluşmaları organize edilmeye başlanmıştır. 1-5 Nisan 2014 tarihleri arasında Afyon'da gerçekleştirilen ilçe müftüleri kongresinde dönemin Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet GÖRMEZ, tüm ilçe müftülerine, buldukları şehrin en merkezi yerlerine okuma salonları açmaları ve gençlik çalışmalarına ivme kazandırmaları talimatını vermiştir. Yine bu dönemden itibaren cami merkezli gençlik çalışmalarına ağırlık verilmiş, cami gençlik kolları isimlendirmesi ile çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. İlerleyen süreçte farklı mülahazalarla cami gençlik kolları isimlendirilmesinden vaz geçilmiş, az sonra ayrıntısını ortaya koyacağımız gençlik koordinatörlüğü sistemine geçilmiştir.

Mevcut Durum:

Başkanlığın gençlik hizmetleri taşrada il ve ilçe gençlik koordinatörleri, müftülükler, yurt dışında ateşelik/müşavirlikler, merkezde ise Din Hizmetleri Genel Müdürlüğü eliyle yürütülmektedir. Konunun büyük yükü Sosyal ve Kültürel İçerikli Din Hizmetleri Daire Başkanlığı üzerinde olsa da aynı genel müdürlük bünyesindeki Aile ve Dini Rehberlik, Cami Hizmetleri, İrşat Hizmetleri, Göç ve Manevi Destek Hizmetleri daire başkanlıkları da belli alanlarda gençlik çalışmasına katkı sağlamaktadırlar.

2018 yılı Mevlid-i Nebi Haftası etkinliklerinin teması “Peygamberimiz ve Gençlik” olarak belirlenmiştir. İrşat Hizmetleri Daire Başkanlığı hafta vesilesiyle “gençlik” temalı pek çok etkinliğe imza atmaktadır. Şu an icra etmekte olduğumuz bu sempozyum da bunun bir örneğidir. 2014 yılından bu yana “geç kalma, genç gel” temasıyla cami merkezli pek çok çalışma Cami Hizmetleri Daire Başkanlığınca icra edilmiştir.

Göç ve Manevi Destek Daire Başkanlığı ise göçün olumsuzluklarından etkilenmiş gençlerin yanı sıra, bağımlılıkla mücadele kapsamında gençlere hizmet vermektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı ile Türkiye Yeşilay Cemiyeti arasında 18 Şubat 2014 tarihinde işbirliği protokolü imzalanmıştır. Protokolün amacı özellikle gençleri alkol düşkünlüğünden, sigara/tütün ve uyuşturucu maddelerden, kumar ve teknoloji dâhil her türlü bağımlılıktan korumak amacıyla gerekli faaliyetlerin başlatılması, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması, kaynak ve hizmet kullanımında işbirliği yapılması, basılı, görsel ve işitsel yayınlar ile toplumun aydınlatılması ve bilinçlendirilmesi gibi konularda bilgi paylaşımı ve koordinasyonu sağlamaktır. Ülke genelinde 81 il ve 15 ilçede toplam 98 Diyanet Bağımlılıkla Mücadele Koordinatörü belirlenmiştir. Ayrıca AMATEM, ÇAMATEM gibi merkezlere manevi destek ve bakım personeli görevlendirilmektedir.

Genç, aile kurumunun en doğal üyesidir. Aile ve Dini Rehberlik Daire Başkanlığı'nın ailenin bir ferdi olarak gençlere yönelik çalışmaları da burada zikre değer olacaktır. Ailenin korunması ve varlığını devam ettirebilmesi amacıyla aile bireylerine dini rehberlik hizmeti sunmak üzere 2003 yılından itibaren müftülükler bünyesinde 'Aile ve Dini Rehberlik Büroları' açılmıştır.

2018 yılı itibarıyla 81 il ve 303 ilçede, toplam 384 noktada Aile ve Dini Rehberlik Büroları aracılığıyla hizmet verilmektedir. Bu bürolarda 2018 yılı itibarıyla 2339 personel görev yapmaktadır.

Ayrıca, 13 Kasım 2018 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığı ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı arasında imzalanan işbirliği protokolü çerçevesinde Bakanlığa bağlı sosyal hizmet kurumlarında kalan çocuk, genç, yaşlı ve kadınlara yönelik manevi destek ve değerler eğitimi programları uygulanmaya başlanmıştır.

Öncelikle çukur siyasetinin yol açtığı travmalara maruz kalan çocuklara "Yazımda Kardeşlik Var" temalı değerler eğitimi ve yaz okulu programı 2016 yılından bu yana başarı ile sürdürülmektedir. Tarihi geziler, sosyal ve kültürel etkinliklerle geliştirilmiş zengin bir eğitim programı uygulanmaktadır. Bu kapsamda şu ana kadar 2041 öğrenci bu eğitim programına alınmıştır.

Başkanlığın gençlikle alakalı hizmet üreten diğer birimlerini de zikretmek gerekirse, eğitim programlarının geliştirilmesi ve genç kitlelere hitap eden Kuran kursu hizmetleri ile Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, il ve ilçelerde "Diyanet Gençlik Çalışmaları Merkezleri" ve "Okuma Salonları" açılması ile Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü burada bahse konu olmalıdır.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yurt dışında yürüttüğü hizmetler pek çok yönü ile takdire şayandır. Bilindiği gibi yurt dışında din görevlilerinin asli işlerinden en önemlisi gençlik çalışmalarıdır. Anne babalar da oldukça isteklidirler, çünkü cami aynı zamanda bir kültür ve kimlik aşılama merkezidir.

Bunun yanında 2012 yılından bu yana Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü 13-17 yaş arası gençleri "Değerler Eğitimi" ve 18-24 yaş arası gençleri "Erdemli Gençlik" programları ismiyle yaz dönemlerinde ülkemizde misafir etmektedir. Her yıl ortalama 400 ile 600 arasında öğrenci bu programlara katılmaktadır.

Başkanlığın çocuk yayınları konusunda oldukça ileri bir mesafe aldığı ancak gençliğe yönelik yayınlar hususunda istenilen seviyede olmadığı görülmüştür. Bu gerçekten yola çıkarak bir gençlik kitaplığı serisi oluşturma çalışması hızla devam etmektedir. Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü ülkemizde büyük bir boşluğu dolduracak şekilde gençlere yönelik Başkanlık Yayınlarını çoğaltma gayretindedir. Hac ve Umre Hizmetleri Genel Müdürlüğü ise son iki yıldır üniversite öğrencilerine yönelik indirimli umre organizasyonları düzenlemektedir. Ayrıca Türk Hava Yolları ve TDV ile işbirliği yapılarak gençlik çalışmalarına katılmış, gençlik yarışmalarında dereceler elde etmiş öğrenciler özel kafieler oluşturularak umre ziyareti ile ödüllendirilmektedirler.

Diyanet Gençlik Çalışmalarında Temel Paradigmalar

Diyanet İşleri Başkanlığının gençlere yönelik hizmetlerini şekillendiren, çalışma usul ve esaslarını net bir şekilde ortaya koyan temel metin, Başkanlık makamının 24 Ocak 2018 tarihli olurları ile yürürlüğe giren Diyanet İşleri Başkanlığı Gençlik Çalışmaları Yönergesidir. Gençlik çalışmaları bu yönerge ve diğer Başkanlık talimatları doğrultusunda yürütülür. Yönerge ve talimatlara baktığımızda Başkanlığın temel yaklaşım tarzı ve faaliyet alanlarını şu şekilde özetlemek mümkün olacaktır:

1- Başkanlık konuyu klasik bir din eğitimi ve irşat hizmeti mantığı ile ele almamaktadır. Gençlere salt bir vaaz ve tebliğ çalışması olarak değil, hayatın çok farklı alanlarında gelişimlerine katkı sağlama, rehberlik etme mantığı görülmektedir. Manevi danışmanlık perspektifine uygun olan da böyle bir yaklaşımdır.

Yönergenin 5. Maddesinde yaklaşım tarzı olarak;

a) Gençlerin; bilgi, ahlak, erdem, estetik, ruh güzelliği, adalet ve merhamet duygusuyla yetişmelerine, milletimizi bir araya getiren değerlerin, insani haslet ve faziletlerin nesilden nesle aktarılarak üretilmesine katkı sağlayacak; toplumun geleceğe umutla bakabilmesi için insani erdemlerle donatılmış, her yönden iyi yetişmiş, ruhen ve bedenen dinamik bir gençliğe sahip olmasını temin etmenin hedefleneceği,

b) Gençlerin sorumluluk sahibi olması, yeteneklerini geliştirmeleri, bilgiye, sanata ve güzel olan her şeye ilgilerinin canlı tutulması ve gönüllerinin sevgi, şefkat ve merhamet hisleri ile yoğrulması için inanç ve ibadetin onların ruh sağlığında oluşturacağı olumlu etkilerin göz önünde bulundurulacağı,

c) Sosyo-kültürel etkinliklerde ve gençler için oluşturulmuş ortamlarda onlarla **nitelikli zaman geçirmeye** çalışılacağı ifade edilir.

Burada “nitelikli zaman geçirme” ifadesini önemsediyimi söylemek isterim. Özellikle gençlere yönelik etkinliklerde hayatın içinde rol model olunarak oluşturacak bir eğitim süreci önem kazanmaktadır.

Her şeyden önce bir imkân ve nimet olarak gençlerle ilgilenmek ile bir problem ve sorun olarak gençlere yaklaşmak arasındaki ince çizgiyi fark etmeliyiz. İkinci yaklaşım buyurgan bir dili gerekli kılıyor. Genç, devamlı törpülenmesi, şekil verilmesi gereken bir nesne olarak görülüyor. Gençlere ufuk ve heyecan kazandırmanız, yerine göre onlardan bir şeyler öğrenmeniz gerekirken siz, onlara vaaz ve nasihat etmeye koyuluyorsunuz.

Gençlik bozuldu diyoruz ama onların bozulmuşluğunun anne babalar olarak bizlerin bozulmuşluğumuzdan ve kötü örnekliğimizden kaynaklanabileceğini hesaba katmıyoruz.

Bütün gençlik çalışmalarında, gençlerin tertemiz, asil vicdanına güvenmeliyiz. İyi örnek ve modeller oluşturur, sevgi dili ile iletişim kurar isek bu vicdanın dünyayı değiştirebileceğine inanmalıyız.

Cüleybib isimli gencin Hz. Peygamber’e gelerek zina etme iznine dair talepte bulunması ve akabinde gerçekleşen olaylar bu konudaki Nebevi tavrı gözlerimizin önüne sermektedir. Kovmak ve azarlamak yerine gönlüne hitap etmeyi, gözlerinin içine bakarak konuşmayı tercih etmişti Hz. Peygamber. Bir şeyleri dikta etmek yerine ikna etmeye çalışmıştı. Emek vermişti ve karşısındaki delikanlı fitrat, bu emeği karşılıksız bırakmamıştı.

Bu olay bir başka açıdan bizler için önem taşıyor. O da Hz. Peygamber’in (sas) dini, sosyal ve siyasi statüsünün, gencin ona ulaşmasına engel olmayışındır. Biz buna güven vermek ve ulaşılabilir olmak diyoruz.

Diyanet İşleri Başkanlığı’nın gençlik çalışmalarını direk Müftülükler aracılığı ile icra etmek yerine gençlik koordinatörlükleri ihdas etmesi, Diyanet Gençlik Çalışmaları Merkezleri ve Diyanet Okuma Salonları ismiyle gençler için cazip hale getirilmiş özel mekânlar aracılığı ile bu hizmetleri deruhte etmesi ayrı bir önem arz ediyor. Neden böyle düşünüyoruz? Çünkü çoğu zaman büyükler o kadar büyük oluyorlar ki gençler onlara ulaşıp, dertlerini, sevda ve hayallerini paylaşamıyorlar. Aradaki engeller güvensizliği netice veriyor. Bu da iletişimi engelliyor.

Hz. Peygamber (sas) bu engelleri kaldırdığı için başarılı olmuş bir öğretmendir, gençlik lideri ve manevi bir danışmandır. “Çocuğu olan onunla çocuklaşsın”⁶⁷ buyurur

67 Deylemi, III, 513.

Allah Rasulü. O halde genç oğlu yada kızı olan anne-babalar, öğretmenler ve gençlik çalışmaları ile meşgul olarak tabiri caizse farz-ı kifayeyi yerine getirenler gençlerle gençleşmek, onların heyecan ve beklentilerini karşılıksız bırakmamakla mükelleftir.

Yine bu kapsamda dikkat çekici bir nokta, Diyanet Gençlik Çalışmaları Yönergesinin “**gençlik sohbetleri**” şeklinde bir kavramlaştırma yapmasıdır. Kanaatimce gençlere kullanılacak dil ve gençler açısından özel gündemler oluşturma boyutu ile bu husus ta oldukça isabetli olmuştur.

Yönergenin 12. Maddesinde gençlik sohbetleri ile gençlerle birebir iletişim kurmanın hedeflendiği ifade edilmiştir. Bu iletişim hedefi, klasik; hocanın aktif, dinleyicilerin pasif olduğu takrir metodundan farklı bir yöntemi gerekli kullmaktadır. Zira ilgili maddede:

- a) Sohbetlerin gençlerin durumuna; ihtiyaç ve beklentilerine göre planlanacağı, uzun tutulmamasına özen gösterileceği,
- b) Sohbetlerin duygusal zekâsını aktif kullanabilen, gençlerle iletişimi güçlü, alanında yetkin kişilerce verilmesine gayret edileceği,
- c) Sohbetlerde dinleme, anlama ve anlamlandırma metotlarına ağırlık verileceği, katılımcıların aktif olmasına, konuşulanları yorumlayıp tahlil edebilmesine imkân verileceği, kolaylaştırıcı, cesaret ve güven verici bir dil kullanılacağı,
- d) Sorulara verilecek cevaplarda kullanılacak ifadelerin doyurucu olmasına dikkat edileceği, samimi, açık ve anlaşılır bir dil kullanılacağı, mümkün oldukça tek kelimelik cevaplar vermekten kaçınılacağı,
- e) Sohbetin gereğinden fazla uzun tutulmayacağı,
- f) Muhatabın durumu dikkate alınarak kişinin ihtiyacı ve beklentisi doğrultusunda, sonuca birlikte ulaşılmaya çalışılacağı,
- g) Kesin ifadelerden ve muhatabı incitebilecek tutum ve davranışlardan uzak durulacağı ifade edilmektedir.

Gençlik sohbetlerinin konuşma odaklı değil, dinleme ve karşısındaki düşünmeye sevk etme merkezli oluşu isabetli bir bakış açısıdır. Din görevlilerimizin onlara yol tarif etmek yerine, yeri geldiğinde hocaları, yeri geldiğinde abi ve ablaları olarak onlarla yürümeleri gerek. Onlara nutuk çekmek yerine, onların anlatıp bizim dinlememize ihtiyaç var.

2- Pedagoglar akran öğrenmesi diye tabir edilen bir olgudan bahsederler. Üniversite öğrencileri ile yaptığımız çalışmalardan edindiğimiz tecrübeler de gösteriyor ki gençler kendi yaşlarına daha yakın insanları daha fazla rol-model alabiliyorlar. Hatta

kendilerinden birkaç sınıf üstteki öğrencinin yönlendirmeleri bile diğer pek çok kişiden daha fazla etkiye sahip olabiliyor. Gençlik çalışmalarında bu husus göz ardı edilmemeli, özellikle liderlik kabiliyeti ile ön plana çıkan gençlerden istifade edilmelidir.

Diyanet gençlik çalışmaları gençleri salt hizmet alan ya da daha net söyleyelim sadece burs ve eğitim alan pasif bir durumla konumlandırmamaktadır. Gençlik yönergesinde çizilen çerçeve, gençlerin aktif bir rol almalarını, hizmet üreten bir pozisyona sahip olmalarını gerekli kılmaktadır. Kurum içinden veya dışından pek çok eleştiri alan üniversite, fakülte, okul ve sınıf temsilcileri belirlenmesi uygulaması bu açıdan oldukça olumludur.

Ayrıca yönergede "Diyanet Genç Gönüllüsü" şeklinde ifade edilen kavram, birlikte bir şeyler yapma hususunda gönüllü olmayı işaret eden olumlu bir kavramlaştırma değildir.

Gençleri aramıza katmalı ve beraber yürümeliyiz. Yürümek ve davayı hep beraber kuşanmaktan daha verimli bir eğitim süreci ve gençlik çalışması düşünülemez. Hz. Peygamber (sas) en önemli görevleri gençlere vermiştir. Uhud savaşı öncesi kendisi başka bir kanaatte olduğu halde gençlerin görüşleri ile hareket etmeyi tercih etmiştir. Sonucun olumsuz olması, gençlere yönelik bir başa kakmaya sebep olmamış, "sizin yüzünüzden böyle oldu" gibi bir tavır asla geliştirilmemiştir.

Pek çok ilde il gençlik koordinatörleri, KYK yurtlarında görevli manevi danışmanlar üniversitede kurulmasına ön ayak oldukları öğrenci toplulukları ve kulüpler aracılığı ile gençlerin eliyle gençlere ulaşma ve faaliyet üretme cihetine gitmektedirler ki bu oldukça takdir edilecek bir stratejidir.

3- Başkanlık hiçbir genci dışarıda bırakmama hassasiyeti ile kapsamlı bir bakış açısı ile konuya yaklaşmaktadır. Yönergeye göre öğrenim süreçlerinin dışında kalan gençler, mahalle ve köylerde yürütülecek gençlik çalışmaları, cami merkezli faaliyetler ve Diyanet Gençlik Çalışmaları Merkezleri ile gençlik hizmetinin kapsama alanına girmektedir.

Söz konusu yönergenin 6. Maddesinde; genç kitleler ile iletişimi sağlayacak sistematik ve dinamik bir teşkilat yapısının oluşturulmasının hedefleneceği söylenmektedir. Mahalle ve köy gençlik sorumluları belirlenmesi, okullara göre planlamalar yapılması bu amaca matuf olmalıdır.

Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali ERBAŞ hocamızın Mevlid-i Nebi haftası etkinlikleri çerçevesinde her vesile ile dile getirdiği her bir din görevlisinin en az 10 gence ulaşması ve onlarla ilgilenmesini ifade eden "Gençliğe Değer" projesi, konunun Başkanlıkça en üst düzeyde önemsendiğinin bir göstergesi olarak görülmelidir.

Yönerge, Başkanlığın gençlere yönelik bütün çalışmalarında gençler açısından gönüllülüğün esas alınacağını belirtir. Gençlerin gençlik çalışmalarına gönüllü olarak

katılacaklarının ifade edilmesi pek çok açıdan faydalıdır. Ancak bu ifade Diyanet çalışmalarının “sadece bizim mahallenin” gençleri ile sınırlandırılmasına sebebiyet vermemeli, Diyanet Genç Gönüllüsü olmayı cazip hale getirecek tedbirler alınmalıdır.

4- Yönergenin 10. Maddesinde gençlik koordinatörlerinin görevleri arasında sayılan “gençlere yönelik çalışmaların gerekliliği ile ilgili, toplumu bilinçlendirici ve farkındalık oluşturuvcu çalışmalar yürütmek” ifadesi ile farklı vesilelerle zikredilen aileler ve okul idarecileri ile işbirliği vurgusu da önemli bir husus olarak görülmelidir. **Başkanlık gençlere aileleri aracılığı ile ulaşmak ve ailelere gençler aracılığı ile ulaşmak gibi iki yönlü bir strateji peşindedir.**

Yine aynı maddede “Başkanlığın gençlere yönelik hizmetlerini, ilgili kurum ve kuruluşlarla koordinasyon halinde planlamak, yürütmek, takip etmek ve neticelendirmek” zikredilir. Gençlik çalışmalarında kurumlar arası işbirliği ve koordinasyonun önemi gayet ortadadır. **Anlaşılan Başkanlık gençlik çalışmalarını tek başına yapmanın değil verimli işbirlikleri ile daha nitelikli bir hale getirmenin derindedir.** Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali ERBAŞ’ın talimatları ile 15 Kasım 2018 tarihinde karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmak, yapılan örnek çalışmaları gündeme getirerek yaygınlaşmasını sağlamak, gençliğin problemlerini ve yaşanan sıkıntıları ile çözüm yollarını istişare etmek amacıyla icra edilen gençlik çalışmayı bunun en somut örneğidir.

Beklentiler, İmkânlar, Riskler Ve Zorluklar

Tebliğimizin bu bölümünde gençlik hizmetleri bağlamında Diyanetten beklentileri, Başkanlık gençlik çalışmalarının imkânlarını, risklerini ve zorluklarını ele alacağız. Bu dört husus çoğu zaman birbiri ile bağlantılı olduğu; imkânlar beklentileri doğurduğu, her risk ve zorluğun aynı zamanda bir imkân alanı oluşturacağı vb. mülahazalarla bunların aynı başlık altında konuşulmasının daha faydalı olacağı düşünülmüştür. Burada bir takım sorunlar tespit edilecek ve madde madde çözüm önerileri takdim edilecektir.

Diyanet İşleri Başkanlığı köklü bir geleneğe, toplumsal bir güvene ve saygınlığa sahiptir. Yaygın ve güçlü teşkilat yapısı bu avantajları daha da etkili hale getirebilme olanaklarını sağlamaktadır. Bir gençlik koordinatörü arkadaşımızın ifadesi ile “filin yavrusu fil gibi olmalıdır.” Yani Başkanlık gençlik çalışması yapıyorsa bu çalışma nitelik ve nicelik açısından onun kurumsal itibarına uygun bir şekilde icra edilmelidir.

1- **Gençliğe yönelik bütün çalışmalarda öncelikli sorun dil ve iletişim problemidir.** Din dili gençlerin algılayabilecekleri ve anlayabilecekleri kapasitenin dışına çıkmıştır. **Yeni neslin ilgi alanlarının, beklentilerinin, sorunlarının ve paradigmalarının farklılaşması din görevlilerinin onlara ulaşmasını**

zorlaştırmaktadır. Hocalarımız vaaz kürsüsünde önemli hususları anlatırlar ancak karşısındaki muhatap kitle yeterli alt yapıya sahip olmadığı için yanlış ve eksik anlayabilir. Vaaz dışında ikili bir iletişim kurulmayacak, konu birebir görüşülmeyecek ise bu yanlış ve eksik anlamayı tespit etmek ve düzeltmek te mümkün olamayacaktır. Bu açıdan irşat dili ve yönteminin tam olarak aynı olmasa da manevi danışmanlık ve dini rehberlik alanının dil ve yöntemine yakın bir hale getirilmesinin isabetli olacağını düşünüyoruz.

“Yapılan bir araştırmada Din görevlilerinin % 45’i mesleklerinde en çok güçlük çektikleri hususun iletişim olduğunu belirtmişlerdir.

Tekrar başa dönme imkânınız olsa bu mesleği seçer miydiniz? Sorusuna ‘hayır seçmem’ diyenlerin % 85’inin iletişim konusunda güçlük çekenler olduğu görülmüştür.

Bir din görevlisinde bulunması gereken en önemli özelliğin ne olduğu sorusuna din görevlilerinin % 37’ si iletişim becerisi ile ilgili cevaplar vermişlerdir.

Din görevlilerinin % 46.4’ ü, cemaatle din görevlisinin ilişkilerini olumsuz etkileyen en önemli sorunun ne olduğu şeklindeki soruya “iletişim sorunu” cevabını vermişlerdir.

Halkın sadece % 17’ si din görevlilerini mesleki bilgi ve beceri yönünden eksik görürken, yüzde 65.5’i insani ilişkiler ve iletişim yönünden eksik görmektedir.”⁶⁸ **Başkanlığın personel istihdam politikasındaki önceliklerinin ve personele yönelik yetiştirici eğitimlerinin bu son verdiğimiz verinin tersi olarak ağırlık kazandığı kanaatindeyiz.**

İnsani ilişkiler ve iletişim değerlendirmeye alınamamakta, eğitimlerde daha çok mesleki bilgi ve beceri geliştirilmeye çalışılmaktadır. **Hâlbuki personel hakkında şikâyetlerin pek çoğunun asıl sebebi mesleki yetersizlik değil arada bir sevgi iletişimi kurulamamasından kaynaklanan sorunlardır.** Cemaat imamını sevmediği zaman en ufak bir kusurunu aşırı derecede büyütüp şikâyete konu edebilmekte, yine sevdiğinde bazen büyük hatalarını bile göz ardı edebilmektedir.

Gençlik çalışmaları bağlamında konuşacak olursak gençler hocayı severlerse camiyi ve caminin hatırlattığı değerleri sevecek ve örnek alacaklardır. Sevgi dili ile konuşmadığınız sürece başka hangi dil ile iletişim kurduğunuzun bir anlamı yoktur.

İletişim hataları çoğu zaman yanlış öğrenme ve güdülenmelerden kaynaklanır. İmam-hatip görevine ilk başladığım zamanlarda fiilen yaptığım iki hatayı sizlere örnek olarak paylaşmak isterim. Benzer örnekleri pek çok hocamız tecrübe etmiştir.

68 Prof. Dr. Suat Cebeci, *Gençliğin Gelişimi ve Problemleri Karşısında Din Görevlileri*, Ensar Yayınları, İstanbul, 2016. Sh. 210.

Birinci örnek imam hatip meslek lisesi öğretmenimin beni yanlış yönlendirmesinden kaynaklandı. Samimiyetinden hiç şüphe duymam ancak yeni göreve başlayan genç bir imama verdiği nasihatler neredeyse büyük felaketlerle sonuçlanacaktı. Uzun nasihatinin özeti; “Köylüleri değiştirmek, İslami anlamda onları dönüştürmek için gidiyordum. Sözümün tesirli olabilmesi için onların arasına karışmamalı, hediyelerini almamalı, ikramlarını kabul etmemeliydim.” Aslında bu, hayattan kopuk bir ideal yüklemesiydi. İkram ettikleri bir tas çorbayı geri çevirdiğinizde insanlar bunu kibirlilik olarak algılıyorlar. Kahvede bir bardak çayını içmediğinizde, mahsulünden yemediğinizde hocamız bizi küçük görüyor, bize tenezzül etmiyor diye düşünüyor ve kendilerini sizin irşadınıza, manevi danışmanlığınıza kapatıyorlar. İlkokul mezunu olmayan, okuma yazma bile bilmeyen güngörmüş bir teyze kendine has üslupla beni uyarılmayacak olsaydı, köylüyü kaybedecek ve başarısız bir imam olacaktım.

Yaşadığım ikinci iletişim hatası özellikle gençler ile ilgilidir. Aynı köyden yaş aralığımız fazla olmayan bir genç ile arkadaşlık ilişkileri geliştirdik. Hocalıkla, din görevliliği ve tebliğle alakası olmayan tamamen doğal ve insani bir muhabbetimiz vardı. Bir sabah lojmanın kapısı çaldığında karşımda arkadaşımın annesini gördüm. Ben kapıyı açar açmaz kadıncağz beni dua yağmuruna tuttu. O kadar güzel dualar ediyordu ki, nasıl bir iş yaptım ki diye merak etmeye başladım.

Meğer o arkadaşım burada zikredemeyeceğim kadar kötü alışkanlıkların, günah ve hataların sahibi imiş. Hocam sen oğluma ne yaptın? Nasıl yaptın da oğlum sen geldikten sonra bunları bıraktı? Diye soruyor bana teşekkür ve minnetlerini ifade ediyordu.

Aslına bakarsanız o zaman ki paradigmam ile o gencin böyle kötü birisi olduğunu bilsem onunla asla arkadaş olmayacak, belki onu camiye bile sokmayacaktım. Diğer bir husus herhangi bir nasihat ve telkine gerek kalmadan hoca ile birlikte vakit geçirmek o gencin yeni bir hayata başlamasına vesile olmuştu.

O halde özellikle gençlik çalışmalarında **iletişimin önündeki en büyük engel ön yargılardır** diyebiliriz. **Birey olmanın özellikle önemsendiği bir çağda, özel yaşama müdahale anlamı taşıyacak söylemler gençlerin kaybedilmesiyle neticeleniyor. Onların zihin ve ruh dünyalarına hitap etmek yerine giyim, kuşam, hal ve hareketlerine takılıp kalıyoruz.** Aslında kendilerini keşfetme imkânı sunduğumuzda, pek çok konuda varacakları sonuç bizim arzu ettiklerimize yakın olacaktır.

Din görevlilerinin ve cemaatin içerisinde buldukları sosyal çevrenin etkisinde kalarak gençleri günahları, hataları, davranışları, kılık-kıyafetleri sebebiyle ötekileştirmeleri, yargılamaları, gençlerin ruh güzelliğinin farkına varamamaları önemli bir tehdit olarak karşımızdadır. Ayrıca aşırı

yasaklamacı tavırların içten içe merak uyandıracığı ve bir uhde olarak aşırı tepkisel sonuçlara sebep olacağı unutulmamalıdır.

Vaaz ve nasihat dili gençleri din görevlilerinden uzaklaştırmaktadır. Gençler otoriter ve buyurgan tavırları sevmez, kendi kararlarını kendisi vermek, hayatını kendisi şekillendirmek ister. Ciddiye alınmak, önemsenmek, dinlenilmek isterler. Tam aksine din görevlileri dinlemeyi değil anlatmayı sevmektedirler, bilgi ve tecrübe aktarımını değil buyurgan bir dille nasihat etmeyi tercih etmektedirler.

Din görevlilerine gençlerle iletişim formasyonu kazandırmak önemlidir.

Ancak şunu da ifade etmek isterim ki Diyanet İşleri Başkanlığı insan kaynağı açısından son derece avantajlı bir kurumdur. Her seviyede çok kabiliyetli, başarılı çalışanlara sahiptir. Özellikle gençlik koordinatörleri duygusal zekâsı ve gençlerle iletişimi yüksek personel arasından seçilir ve imkânlar açılırsa çok başarılı neticeler alınabilecektir.

Bir ilimizde sevgi evinde kalan çocuklar çığlıklar atmaya, aniden yüksek sesle bağır-maya başlayınca kurum müdürü, hemen 'acaba ne oluyor, başlarına bir şey mi geldi' diye telaşlanarak pencereye koşuyor. Bir de bakıyor ki bizim gençlik koordinatörü normal geleceği zamandan farklı bir zamanda ziyarete gelmiş, gençler sevinçlerini bu şekilde gürültü yaparak gösteriyor, hoca arkadaşımızı kucaklıyorlar.

Yine bir başka ilimizde bir genç arkadaşımız kaldığı yurttan intihara teşebbüs ediyor. Ne yaparlarsa kızımızı vaz geçiremiyorlar. Kız, bana ablamı çağırın diyor. Abla dediği kişinin Diyanetin o öğrenci yurdunda görevlendirdiği manevi danışmanlık görevlisi olduğu anlaşılıyor. Hocahanım arkadaşımız geliyor ve o kızımızı kucaklayıp intihardan vaz geçiriyor.

2- Bir başka sorun Başkanlığın gençlik çalışmaları için personel istihdamında profesyonelliğin sağlanamamasıdır. Gençlik çalışmaları çoğu zaman normal mesainin dışında gönüllü olarak yapılan etkinlikler olarak icra edilmektedir. Aşırı iş yükü ilerleyen süreçte bıkkınlıkla sonuçlanmaktadır. Müftülükler fiilen imam hatip olarak çalışan gençlik koordinatörleri için haftanın belirli günlerinde ve belirli vakitlerde valilik onayı ile görevlendirme yapabilseler bile cemaat ve cami dernekleri biz hocamızı her gün ve beş vakit görevinin başında isteriz diye diretebilmektedirler. Bu durum görevlilerde gönül yorgunluğuna sebebiyet vermektedir. Kuran kursu öğreticileri için ders açma durumları söz konusu olduğu için böyle bir imkân zaten olanaksızdır.

Gençlik çalışmalarının önemli bir ayağını teşkil eden öğrenci yurtlarında manevi danışmanlık hizmeti de benzer bir problemle karşı karşıyadır. **Başkanlığın manevi**

danışmanlık hizmetlerine tahsis edilmiş özel bir kadro unvanı bulunmamaktadır. Bu durum geçici bir çözüm ile altışar aylık görevlendirmeler yoluyla gerçekleştirilmektedir.

Bir başka kurumda misafir olarak bulunmanın yanında görevlendirme olarak bu işi yapmanın personelin çalışma azmi ve motivasyonunu olumsuz etkilediği müşahede edilmektedir.

Manevi danışmanlık görevlileri maddi anlamda da kayıplar yaşamaktadırlar. Örneğin bir Kur'an kursu öğreticisi mevcut mevzuat gereği, manevi danışmanlık hizmetine talip olduğunda diğer meslektaşlarına tahsis edilen ek ders ücretinden mahrum kalmaktadır. Yine bir imam hatip ikamet ettiği lojman hususunda cami derneği ile sıkıntılar yaşayabilmektedir. Bu durum Başkanlığın öğrenci yurtlarında nitelikli personel istihdamı imkanını zorlaştırmaktadır.

Vaizlik mesleği mesai şartları ve personel nitelikleri açısından Başkanlığın en avantajlı kadrolarından birisidir. Vaizlikte uzmanlaşmaya gidilmesi, sadece gençlik çalışmaları ile ilgilenebilecek vaiz istihdamı bu sıkıntıların çözümünde etkili bir adım olacaktır.

3- Başkanlık Diyanet Okuma Salonlarında uygulanacak müfredata ve gençlere yönelik gençlik koordinatörleri eliyle yürütülecek faaliyetlere ilişkin çalışma ve eğitim programı, eğitim materyali vb. yeterli desteği Müftülüklere verememektedir. Bu durum merkez teşkilatta bir kurumsallaşma sorunu olarak görülmektedir.

Gençlik ile ilgili bu derece yoğun çalışmalar yapan bir kurumun sadece bu işi takip eden ve bu ismi alan bir daire başkanlığı bulunmamaktadır.

Bunun ikinci sebebinin ise aşırı iş yoğunluğu nedeniyle birimler arası işbirliğinin yeterli düzeyde geliştirilememesi olduğu kanaatindeyiz. Birimler arası güçlü bir koordinasyon, basit düzenlemeler yoluyla personeli teşvik edilebilecektir.

Bu konuda pek çok örnek verilebileceği halde bir tane ile yetinelim. TDV işbirliği ile şube barınma destek programı kapsamında açılan öğrenci evleri var. Her bir evin Başkanlık personeli bir hamisi yani sorumlusu var. Bir Kur'an kursu öğreticimize temel eğitimi kursunda açmak kaydı ile ek öğretimi TDV öğrenci evinde açma imkanı verilecek olursa, bu öğreticimiz hem ek ders imkanından faydalanacak hem de ev hamiliği görevini daha bir ciddiyetle yerine getirecektir.

4- Cami merkezli çalışmalarda çocuk ve gençleri camiye çekmek amacıyla uygulanan ödül merkezli etkinliklerin fayda, zarar, eğitim sürecine olumlu ya da olumsuz etkileri üzerinde yeniden düşünülüp bir uygulama birliğine gidilmesinin faydalı olacağını düşünüyoruz. Konunun sınırlarının

net olarak çizilmemesi, zaman zaman basına da yansıyan uç örneklerin ortaya çıkmasına sebep olabilecektir. 04.07.2013 tarihinde basın yayın organlarında yer alan “**Camide Badminton’a Soruşturma**” haberi bunun en güzel örneğidir.⁶⁹

5- Din görevlilerinin ve Diyanet İşleri Başkanlığının itibarını zedeleyen her türlü yayının Başkanlık gençlik çalışmalarını olumsuz etkilediğini düşünüyoruz. Bu durum tamamen önlenemez ancak zararlı etkilerini azaltıcı politikalar geliştirilebilecektir.

6- Müftüsünden vaizine, imamından Kur’an kursu öğreticisine kadar her kademede Başkanlık personelinin henüz gençlik çalışmaları konusunda aynı hassasiyetlere sahip oldukları söylenemez. Kurumsal bir mutabakatın yeterince sağlanamaması gençlik çalışmalarını olumsuz etkileyebilmektedir. Biz buna “**bürokratik direnç**” ismini veriyoruz ki bu tavır çoğu zaman iyi niyetlidir.

Şöyle ki;

a) Cami dışı din hizmetleri özellikle gençlik alanı farklı ve alışılmadık bir hizmettir. Tabiri caiz ise deplasmandır. Yabancı bir alanda başarılı olunamayacağı, sık hatalar yapılabileceği kaygısı konuya dair çekinceleri ve ilgisizliği doğurmaktadır. Yöneticilerin cami ile kısıtlanmış hizmet anlayışı gençlik çalışması yapmak isteyen personeli olumsuz etkilemektedir.

b) Bütçe ve personel yetersizlikleri bu ilgisizliğin bir diğer sebebidir. Gençlik çalışmaları çoğu zaman TDV kanalıyla ve sponsorlar aracılığı ile icra edilebilmektedir.

c) Öte yandan Müftülüklerin direk olarak muhatap olup hizmet götürdüğü cami cemaatinin tepkiselliği de çekincelere sebebiyet vermektedir. Sabah ve yatsı namazlarında 10-20 kişilik bir cemaate sahip caminin dernek yönetimi, muhtemelen konunun ehemmiyetini kavrayamadıkları için kendilerine verilen vekil imamı beğenmemekte, 3000 üniversite öğrencisinin barındığı KYK öğrenci yurdunda görevli inşamlarını geri almak için Müftülüğe ısrarcı taleplerde bulunabilmektedirler.

7- Din görevlilerinin kurumsal aidiyetlerinin istenilen seviyede geliştirilememesi, sevgi ve saygıya dayalı bir iş ve mesai anlayışının yeterince yerleştirilememesi durumunda gençlik çalışmaları olumsuz etkilenmektedir. İmam ve müezzinin, müftü ve vaizin, gençlik koordinatörünün ve manevî danışmanlık görevlisinin barış ve samimiyete dayalı sıcak ilişkiler kuramadığı yerlerde gençlik çalışmalarında başarı tesis edilemeyecektir.

8- Kuruma dahil olan genç din görevlileri Başkanlık gençlik hizmetleri açısından oldukça önemli bir imkandır. Ancak sözleşmeli personelin atan-

69 https://www.ntv.com.tr/turkiye/camide-badminton-a-sorusturma,1HpSP8YAkyem_0h-SyblA
Son Erişim Tarihi: 8.11.2018.

diği yerden başka bir yerde görevlendirilememeleri ve çoğunun da nüfus yoğunluğu az köylerde görev yapmaları bu imkânın zayı olmasına sebebiyet vermektedir. Yine örneğin yüksek lisans mezunu yetenekli bir Kur'an kursu öğreticisi çok istediği halde 4/B statüsünde çalıştığı için KYK yurdunda manevi danışmanlık görevi alamamakta, kurum, personeli 20 kişilik sınıfa bağladığı için binlerce öğrencisi bulunan yurt manevi danışmansız kalabilmektedir.

Genç görevliler ile ilgili bir diğer problem heyecan eksikliğidir. Başkanlık özellikle İmam Hatip öğrencilerine yönelik okuma salonları ve ilahiyat akademi programları başta olmak üzere gençlik çalışmaları ile kendisine aidiyet ve heyecanı yüksek nitelikli personel yetiştirebilmelidir.

9- Son olarak gençler için cazip hale getirilmiş hizmet mekânlarının yetersizliği Başkanlık gençlik çalışmaları açısından olumsuz bir durumdur. Gençler camiye neden gelsinler? **Cami müstemilatı gençlerin ilgisini çekecek, sosyal, kültürel, sportif etkinliklere açık bir hale getirilmez ise güçlü bir gençlik çalışması yapılamayacaktır. Diyanet gençlik çalışmaları merkezleri açmak bu problemi çözme yönünde olumlu bir adımdır.**

Camilerimizin mimari açıdan, estetik açıdan ve temizlik koşulları açısından genç kitlelere hitap edip etmediği sorgulanmalıdır. Yine mesela genç kızlar abdest alma ve namaz kıılma ortamları sağlıklı bir camiye neden gelsinler?

Gençlik çalışmalarının camiden kopuk bir hale evrilmesi, nitelik ve nicelik olarak yoğunlaştıkça camiden uzaklaşması arzu edilen bir durum olmayacaktır. O halde cami ve müstemilatına dair tasarımlara gençlerin gözüyle bakmaya çalışılmalıdır.

Ayrıca Başkanlığın kamp ve sportif etkinliklere dair kapasitesi istenilen seviyede görülmemektedir. Gençlerin zararlı alışkanlıklardan korunması bu tarz alternatiflerin geliştirilmesi ile mümkün olacaktır.

İlginize teşekkür eder, sempozyumun hayırlara vesile olmasını dilerim.

(Mustafa SOYKÖK tebliğini sundu)

BAŞKAN – Efendim, ben de Mustafa Bey hocamıza teşekkür ediyorum.

Süremizi maalesef biraz aşacağız. İki müzakereci hocamız var.

Marmara Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyelerinden Prof. Dr. Nuri TINAZ Hoca'mız ilk iki tebliğle ilgili müzakerelerini bize on dakikada sunabilirlerse, süremizi aşarak bir on dakika da Ramazan Bey hocamıza ayırmış olacağız.

Buyurun Sayın Hocam.